

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 10.4.2019
COM(2019) 195 final

ANNEX 2

PŘÍLOHA

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ,
EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANCE, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A
SOCIÁLNÍMU VÝBORU, VÝBORU REGIONŮ A EVROPSKÉ INVESTIČNÍ BANCE**

**Řešení dopadů vystoupení Spojeného království z Unie bez dohody: koordinovaný
přístup Unie**

**Pobyt občanů a nároky na sociální zabezpečení:
Koordinovaný přístup v případě vystoupení Spojeného království z Unie bez dohody**

1. ÚVOD

Dne 29. března 2017 oznámilo Spojené království svůj záměr vystoupit z Unie. Komise se i nadále domnívá, že spořádané vystoupení Spojeného království z Unie na základě dohody o vystoupení, která byla schválena vládou Spojeného království a kterou Evropská rada (článek 50) potvrdila dne 25. listopadu 2018, je nejlepším řešením. Komise nadále zaměřuje své úsilí na tento cíl. Dva dny před termínem 12. dubna 2019, který prodloužila Evropská rada¹, však výrazně vzrostla pravděpodobnost, že dojde k neřízenému vystoupení Spojeného království z Unie.

2. PRÁVA OBČANŮ TÝKAJÍCÍ SE POBYTU

Státní příslušníci Spojeného království² pobývajících v EU přestanou být ke dni vystoupení občany EU, a proto již nebudou mít právo na volný pohyb³. Automaticky se na ně budou vztahovat obecná pravidla platná pro státní příslušníky třetích zemí v EU. Občané EU, kteří žijí ve Spojeném království, již naopak nebudou chráněni pravidly EU o volném pohybu. To bude mít dopad na právo na pobyt a práci tam, kde v současnosti tito státní příslušníci Spojeného království a občané EU žijí.

2.1. Záruka zachování práva na pobyt pro státní příslušníky Spojeného království, kteří již v EU pobývají

Komise důsledně zdůrazňovala, že ochrana právního postavení státních příslušníků Spojeného království, kteří v současnosti pobývají v EU, je prioritou, a vyzvala členské státy, aby vůči nim zaujaly velkorysý přístup. Pokud jde o právo státních příslušníků Spojeného království na pobyt ve 27 členských státech EU, existují různé situace. Pro některé z nich byla přijata vnitrostátní alternativní opatření, zatímco jiné jsou přiměřeně upraveny stávajícími pravidly.

Členské státy EU-27 připravily v posledních měsících během postupu koordinovaného Komisí vnitrostátní alternativní opatření s cílem **zajistit zachování legálního pobytu bezprostředně po vystoupení bez dohody pro všechny státní příslušníky Spojeného království, kteří v okamžiku vystoupení již legálně pobývají** v některém členském státě. Tato opatření rovněž usnadní překračování vnitřních a vnějších hranic EU bezprostředně po vystoupení.

Cílem dobrovolné koordinace činností členských států je sice zajistit jednotný přístup, ale přístupy a postupy zvolené členskými státy se mohou lišit v závislosti na jejich individuální situaci. Každý členský stát se totiž potýká s odlišnými problémy v závislosti na počtu státních příslušníků Spojeného království pobývajících na jeho území a jeho právním a správním systému.

¹ Rozhodnutí Evropské rady (EU) 2019/476 učiněné se souhlasem Spojeného království, ze dne 22. března 2019, o prodloužení lhůty podle čl. 50 odst. 3 Smlouvy o EU (Úř. věst. L 80I, 22.3.2019, s. 1).

² Pojem „státní příslušníci Spojeného království“ by měl být chápán tak, že se vztahuje i na jejich rodinné příslušníky ze třetích zemí, kteří v době vystoupení již v příslušném hostitelském státě pobývají.

³ Státní příslušníci Spojeného království, kteří mají i státní příslušnost některého členského státu EU, zůstávají občany EU a v plné míře jim zůstává právo na volný pohyb.

Členské státy podnikly nezbytné kroky k tomu, aby svá příslušná vnitrostátní opatření přijaly včas, a odpovídajícím způsobem o nich informovaly Komisi. Komise sestavuje a zveřejňuje aktuální přehled nejnovějších údajů o vnitrostátních opatřeních od členských států EU-27 na svých internetových stránkách o připravenosti na brexit⁴, aby informovala státní příslušníky Spojeného království pobývající v Unii o jejich právech. Na vnitrostátní úrovni přijímají členské státy řadu opatření s cílem oslovit občany Spojeného království pobývající na jejich území⁵. Komise bere na vědomí, že nezbytná opatření jsou již zavedena. **Naléhavě vyzývá členské státy, které dosud nedokončily proces jejich přijímání, aby tak učinily co nejdříve.**

Opatření členských států jsou do značné míry sladěna, přičemž existují určité rozdíly v přesném rozsahu působnosti, pokud jde o státní příslušníky Spojeného království, kteří již pobývají na jejich území. Většina členských států se rozhodla pro formu cílených trvalých nebo dočasných vnitrostátních právních předpisů týkajících se „regularizace“. V mnoha členských státech se zamýšlené postavení a zamýšlená práva inspirovaly směrnicí o volném pohybu⁶ nebo dohodou o vystoupení. Řada členských států zdůrazňuje význam recipacity ze strany Spojeného království, která bude v jejich vnitrostátních opatřeních hrát hlavní roli.

Státní příslušníci Spojeného království, kteří již více než 5 let legálně pobývají v některém členském státě, mají **přístup k právnímu postavení dlouhodobě pobývajících rezidentů EU**, s výhradou splnění podmínek stanovených ve směrnici 2003/109/ES⁷. Jedná se o pevný status v členském státě bydliště zakotvený v právu Unie⁸, který zaručuje rovné zacházení jako se státními příslušníky uvedeného členského státu a právo žít, pracovat nebo studovat v jiném členském státě EU za předpokladu, že jsou splněny určité podmínky⁹. Komise připomíná své přesvědčení, že doba legálního pobytu státních příslušníků Spojeného království v členském státě EU-27 před datem vystoupení by se měla považovat za dobu legálního pobytu v členském státě Evropské

⁴ https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/residence-rights-uk-nationals-eu-member-states_en

⁵ Téměř všechny členské státy jsou v kontaktu s velvyslanectvími a konzuláty Spojeného království. Některé komunikují i prostřednictvím speciálních internetových stránek věnovaných otázkám pobytu a prostřednictvím sociálních médií. Jiné vydávají letáky, zřizují horké linky pro brexit a oslovují nevládní organizace a organizace zaměstnavatelů. Některé členské státy rovněž jednotlivě kontaktují všechny občany Spojeného království pobývající na jejich území.

⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. L 158, 30.4.2004, s. 77).

⁷ Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty (Úř. věst. L 016, 23.1.2004, s. 44). Tato směrnice se nevztahuje na Irsko ani na Dánsko.

⁸ Pokud jde o nedávný přehled provádění ze strany členských států, viz zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě ze dne 29. března 2019 o provádění směrnice 2003/109/ES o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty (COM(2019) 161 final).

⁹ Viz kapitola III směrnice 2003/109/ES (články 14–23).

unie v souladu se směrnicí 2003/109/ES o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty¹⁰.

Komise vyzývá členské státy, aby zvážily další opatření, jež by zaručila legalitu pokračování pobytu pro všechny státní příslušníky Spojeného království, kteří ke dni vystoupení legálně pobývají na území členských států EU-27 (zejména pro ty, kteří v některém členském státě pobývají po dobu kratší než 5 let), až dočasná alternativní opatření skončí. Pokud trvalý status nebyl udělen předem, tento parametr se liší v závislosti na tom, jaký přístup zvolil dotčený členský stát, tj. od několika měsíců až po několik let od vystoupení.

2.2. Práva státních příslušníků Spojeného království, kteří přicházejí do EU po datu vystoupení

Pokud jde o **krátkodobé pobyty** (maximálně 90 dnů během období 180 dnů), Evropský parlament a Rada se dohodly na nařízení, kterým se státní příslušníci Spojeného království¹¹ osvobozují od vízové povinnosti, přičemž podmínkou je reciprocita ze strany Spojeného království pro občany EU¹².

Státní příslušníci Spojeného království, kteří vstoupí do EU po datu vystoupení a plánují **dlouhodobý pobyt** (více než 90 dnů za jakýmkoli účelem), budou podléhat unijním a vnitrostátním pravidlům v oblasti legální migrace, která se vztahují na státní příslušníky třetích zemí¹³. Tato pravidla umožňují zejména povolení (s výhradou splnění příslušných kritérií) k pobytu za účelem práce¹⁴, studia, provádění výzkumu nebo sloučení s rodinným příslušníkem v EU.

2.3. Zachování práva na pobyt pro občany EU, kteří již pobývají ve Spojeném království

Komise si jako prioritu stanovila ochranu právního postavení občanů EU, kteří již pobývají ve Spojeném království, i když tato otázka bude spadat do vnitrostátních pravomocí Spojeného království, a zároveň usiluje o zajištění postavení státních příslušníků Spojeného království, kteří již legálně pobývají v EU. Komise proto uvítala ujištění a přijatá politická opatření Spojeného království, která zajistí, že i v případě scénáře bez dohody¹⁵ budou práva občanů EU ve Spojeném království chráněna tzv. „statusem usazené osoby z EU“¹⁶.

¹⁰ Sdělení Komise ze dne 13. listopadu 2018 s názvem „Příprava na vystoupení Spojeného království z Evropské unie dne 30. března 2019: alternativní akční plán“ (COM(2018) 880 final).

¹¹ Je třeba poznamenat, že britští státní příslušníci, kteří neměli právo na volný pohyb podle práva EU, již byli od vízové povinnosti osvobozeni.

¹² Změna nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni. K formálnímu přijetí dojde v nadcházejících dnech.

¹³ Portál EU o přistěhovalectví: <https://ec.europa.eu/immigration/>

¹⁴ Jsou možné různé formy pracovní migrace, pro které platí různá pravidla.

¹⁵ Politický dokument o právech občanů v případě brexitu bez dohody (zveřejněný dne 6. prosince 2018; poslední aktualizace dne 28. března 2019), viz <https://www.gov.uk/government/publications/policy-paper-on-citizens-rights-in-the-event-of-a-no-deal-brexite>; politický dokument o imigraci po 12. dubnu 2019 v případě neexistence dohody (zveřejněný dne 28. ledna 2019), viz

Zastoupení Komise ve Spojeném království a příslušné útvary v Bruselu pozorně sledují a analyzují přípravné kroky, které podniklo Spojené království a které mají politická oznámení promítnout do legislativních aktů a konkrétních opatření, aby bylo postavení občanů EU náležitě zajištěno. Komise vyzývá diplomatická zastoupení členských států ve Spojeném království, aby nadále koordinovala svou činnost se zastoupením Komise ve Spojeném království, pokud jde o poskytování informací, odborných znalostí a právního poradenství občanům EU ve Spojeném království¹⁷.

3. NÁROKY OBČANŮ NA SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

V případě scénáře bez dohody se na Spojené království a ve Spojeném království již nebudou uplatňovat pravidla Unie týkající se koordinace sociálního zabezpečení. Pokud by neexistovala žádná alternativní opatření, nároky občanů EU-27 a rovněž státních příslušníků Spojeného království na sociální zabezpečení, které zahrnují Spojené království a jsou založeny na skutečnostech a událostech, k nimž došlo, a doby pojištění, zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo pobytu, které byly splněny před datem vystoupení, by byly ohroženy.

Alternativní opatření byla přijata jak na úrovni Unie, tak na úrovni jednotlivých států.

3.1. Alternativní nařízení týkající se koordinace sociálního zabezpečení

Dne 25. března 2019 bylo přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví alternativní opatření v oblasti koordinace sociálního zabezpečení po vystoupení Spojeného království z Unie¹⁸.

Toto alternativní nařízení, které je jednostranné, závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech, se použije ode dne neřízeného vystoupení. Vztahuje se na tyto osoby:

- státní příslušníky některého z členských států, osoby bez státní příslušnosti a uprchlíky, na které se vztahují nebo se vztahovaly právní předpisy jednoho nebo více členských států a kteří se nacházejí nebo nacházeli v situacích týkajících se Spojeného království před dnem vystoupení, jakož i na jejich rodinné příslušníky a pozůstalé po nich,
- státní příslušníky Spojeného království, na které se vztahují nebo se vztahovaly právní předpisy jednoho nebo více členských států před dnem vystoupení, jakož i na jejich rodinné příslušníky a pozůstalé po nich.

Podle uvedeného nařízení budou členské státy nadále uplatňovat:

<https://www.gov.uk/government/publications/eu-immigration-after-free-movement-ends-if-theres-no-deal/immigration-from-30-march-2019-if-there-is-no-deal>.

¹⁶ <https://www.gov.uk/eusettledstatus>

¹⁷ Viz www.eurights.uk.

¹⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/500 ze dne 25. března 2019, kterým se stanoví alternativní opatření v oblasti koordinace sociálního zabezpečení po vystoupení Spojeného království z Unie (Úř. věst. L 851, 27.3.2019, s. 35).

- zásadu sčítání, pokud jde o doby pojištění, zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti či pobytu získané ve Spojeném království před vystoupením,
- zásadu stejného posuzování, pokud jde o dávky nebo příjmy získané a skutečnosti nebo události nastalé ve Spojeném království před vystoupením, a
- zásadu rovného zacházení, pokud jde o jakékoli situace, které nastaly před vystoupením.

Nařízení se nevztahuje na skutečnosti a období, které nastanou po vystoupení, ani na zásadu možnosti vývozu peněžitých dávek do Spojeného království.

3.2. Jednostranný koordinovaný alternativní přístup

Všechny členské státy EU-27 byly vyzvány¹⁹, aby po vystoupení uplatňovaly jednostranný koordinovaný alternativní přístup, který by nařízení doplňoval a zajišťoval co nejrozsáhlejší ochranu osob dotčených vystoupením.

Podobně jako v případě nařízení by se koordinovaný přístup vztahoval na všechny pojištěné osoby s nároky v členských státech EU-27, které rovněž zahrnují Spojené království, před datem vystoupení a na osoby, na které by se vztahovala příslušná nařízení o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, pokud by nedošlo k vystoupení.

To by zahrnovalo občany EU-27 a státní příslušníky Spojeného království, kteří v důsledku uplatnění svého práva na volný pohyb před datem vystoupení získali nebo získají nároky v EU, pokud jde o doby splnění nebo skutečnosti nebo události nastalé před datem vystoupení²⁰. Koordinovaný přístup překračuje rámec nařízení, pokud jde o jeho oblast působnosti, jelikož zahrnuje:

- vývoz starobních důchodů pro osoby pobývající ve Spojeném království,
- úhrady nákladů na zdravotní péči nebo nákladů spojených s dávkami v nezaměstnanosti pro příhraniční pracovníky, které v době vystoupení ještě nebyly vyřízeny,
- žádosti o úhradu, které vyřizuje některý členský stát EU-27, týkají se Spojeného království a provádějí se po vystoupení, ale týkají se léčby poskytnuté před vystoupením,

¹⁹ Viz návrh pokynů útvarů Komise: společný přístup k alternativním opatřením v souvislosti s brexitem na úrovni EU-27 u scénáře bez dohody (tzv. „jednostranný koordinovaný alternativní přístup“) byl projednán na odborném technickém semináři dne 20. prosince 2018.

²⁰ Tento přístup se vztahuje rovněž na osoby bez státní příslušnosti a uprchlíky ve srovnatelné situaci, jakož i na rodinné příslušníky a pozůstalé těchto kategorií osob.

Tento přístup rovněž rozšiřuje působnost na státní příslušníky třetích zemí, na které se vztahuje nebo vztahovalo nařízení (EU) č. 1231/2010 nebo nařízení (ES) č. 859/2003 před datem vystoupení, a na jejich rodinné příslušníky a pozůstalé, pokud jde o nárok, který získali nebo získají v souvislosti se situacemi týkajícími se Spojeného království před vystoupením. To znamená, že státní příslušníci třetích zemí, kteří se před datem vystoupení nacházeli v přeshraniční situaci uvnitř EU zahrnující Spojené království, jakož i jejich rodinní příslušníci a pozůstalí, by si zachovali své nároky v členských státech EU-27, pokud jde o doby splnění nebo skutečnosti nebo události nastalé před datem vystoupení. Nařízení (EU) č. 1231/2010 se nepoužije na Dánsko.

- plánované a nezbytné lékařské ošetření ve Spojeném království, které probíhá k datu vystoupení,
- žádosti o úhradu po vystoupení v případě dávek v nezaměstnanosti, které Spojené království přiznalo před vystoupením příhraničním pracovníkům, kteří pobývají ve Spojeném království, ale pracují v některém členském státě EU-27.

3.3. Vnitrostátní jednostranná opatření, která mohou být rozšířena

V některých oblastech by jednotlivé členské státy mohly koordinovaný alternativní přístup doplnit svými vlastními vnitrostátními a jednostrannými opatřeními, která občanům zajistí další ochranu²¹. Členské státy EU-27 by například mohly do Spojeného království nadále vyvážet peněžité dávky jiné než starobní důchody, jako jsou dávky v nezaměstnanosti, dávky v mateřství / otcovské dávky, invalidní důchody, nemocenské dávky, pozůstalostní důchody, důchody při pracovních úrazech a pohřebné.

3.4. Překlenutí období mezi vystoupením a stabilizací stavu

U scénáře bez dohody, na rozdíl od situace, kdy by byla ratifikována dohoda o vystoupení, nevyhnutelně nastane určité časové období po vystoupení – „proluka“, během níž se na doby zaměstnání, pobytu nebo pojištění občanů ve Spojeném království nebudou vztahovat alternativní opatření platná v celé Unii. Komise se domnívá, že dopad této „proluky“ na občany je třeba minimalizovat.

Členské státy EU-27 přijímají opatření, pokud jde o situaci občanů po vystoupení bez dohody. Tato opatření, která mohou jít nad rámec celounijních alternativních opatření, by měla být jednostranná a časově omezená.

Členské státy EU-27 by mimo jiné mohly zvážit, zda by nebylo vhodné nadále uplatňovat zásadu sčítání i na doby zaměstnání, pojištění a pobytu těchto osob ve Spojeném království po vystoupení. Kromě toho by členské státy EU-27 mohly rovněž umožnit přístup ke zdravotní péči státním příslušníkům Spojeného království, kteří jsou pojištěni ve Spojeném království, ale pobývají na jejich území, a to pod podmínkou reciprocity.

4. DALŠÍ INFORMACE

Veřejné orgány a zúčastněné strany mohou nalézt další informace o tom, jaký dopad bude mít neřízené vystoupení Spojeného království na právo na pobyt a nároky na sociální zabezpečení občanů, na těchto internetových stránkách Komise:

https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/preparedness-notice_cs

²¹ Jak je uvedeno v návrhu pokynů (viz poznámka pod čarou 19).